Arad, XXXVIII. évf. 212. szám. 1923. szeptember 28. Péntek

Szerkesztőség: Arad, Acsev-palota. Kiadóhivatal: Bulv. Regele Ferdinand 22. (József főherceg-ut.) (Aradi Nyomda Vállalat.) Sürgönycim: Közlöny, Arad. Telefonszám: Szerkesztőség és kiadóhivatal 151. Egyes szám ára 2 lei, vasárnap 3 lei. Bucurestiben 50 bani val. több.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASAGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JOZSEF. *

ELOFIZETES
HELYBEN ÉS VIDÉKEN:
Egész évre ... ... 480 Lei.
Fél évre ... ... 240 Lei.
Negyed évre ... ... 120 Lei.
Havonta ... ... 40 Lei.
Hirdetések díjszabás szerint
Megjelenik naponta reggel.

Felelős szerkesztő: Károly József.

Pusztuló civilizáció

Nansen, a hires utazó és ember barát, aki hallotta, hogy panaszkodnak, sirnak és átkozódnak a hazatérő foglyok, aki látta az orosz éhségmezőket, figyelte a hulló emberiség sorsát és szenvedését, a Népszövetség ülésén beszédet mondott a világ katasztrófájáról, a civilizáció reménytelen helyzetéről. Azt mondotta, hogy ha a Népszövetség sürgősen nem talál megoldást, egész Európa tönkremegy és a civilizáció menthetetlenül elpusztul a reménytelenség és romlás hatalmas áradatában. A Népszövetség ülésén csöndesen és szótlanul hallgatták Nansen beszédét, talán megtapsolták is az utolsó mondatokat, mert a hires sarkutazó meggyőzően vonultatta fel az érvelt a tragikus konklúzió igazolására.

A világ sorsa, a civilizáció megmentése. Ki törődik ma azzal, hogy a tudomány munkaterletét lassan birtokába veszi a temetői-csönd, hogy a muzeumok kincsét el kell pazarolni a kenyérharcban, hogy a könyvtárak pusztulnak, a költők éheznek és ma egy Demsey-ököl többet ér, mint egy tucat tudományos könyv, vagy egy Böcklin-kép. A Népszövetség tagjai hallottak már jeremiádákat a civilizációról, hallottak H. G. Wellstől, a nagyhirü amerikai irótól, Upton Sinclairtől, Kaynestől, aki százszor figyelmeztette már Angliát és az egész világot, hogy ha igy mennek tovább a dolgok — a katasztrófa menthetetlenül bekövetkezik. Szomoru változása az időnek: a kultura csődjéről és veszendőségéről csak beszédek hangzanak el, beszédek, amelyekre senki sem figyel föl.

Az a gazdálkodás, amely ma Európát vezeti, siketre tapétázta az esztendőket, amelyekbe mint egy mély sirba, zajtalanul buknak be a civilizáció értékei anélkül, hogy észrevenné valaki mennyi mindennel lettünk szegényebbek az első ágyulövés óta.

Európa a civilizáció segitségével vetette meg lábát Afrika, Ázsia és Amerika földjén, de kinek fáj az, hogy ezt a kulturát most a géppfegyver képviseli egyedül a ben szülöttek előtt. Nansen sokat látott, sokat járt a világban, ő tudja, hogy hol vagyunk. A kultura haldoklik és még csak siratók sincsenek elegen a beteg ágya körül. — Különösképpen pedig azok hiányoznak a civilizáció mentési munkásai sorából, akik arra rendeltettek ki a világ hatalmasai részéről. Nansen nagyon rossz helyen figyelmeztette a világot a kultura katasztrófájáról.

Az esztendők futnak, — vajjon mikor fog a Népszövetség rádöbbenni Nansen szavaira. Mikor fog majd a civilizáció sorsával törődni? A pusztulásnak melyik grádicsán jut eszébe a világnak, hogy a kultura nélkül nincs reparáció, nincs, ujjáépités, nincs béke és nincs menekülés. Ma csak Wells, Anatole France, Kaynes — irók sürgetik a kultura védelmét és megbecsülését, mikor lesz a politikusok számára végre aktuális e kérdés.

Hadiállapot Németországban

(A hadügyminiszteré a végrehajtó hatalom. Krupp kegyelmet kap.)

Németország egész területére az elmult éjszaka kihirdették a hadiállapotot. A német birodalomban tegnap éjszakától kezdve a hadijog van érvényben. Ez az utolsó fegyver Stresemann kancellár kezében, hogy megfékezze a kommunistákat és a szélsőséges [illegible] Stresemann békét [illegible] szenvedett német nép [illegible] Politikai [illegible] szánjon [illegible] és attól sem riadnak vissza, hogy a polgár háborut minden borzalmával felidézzék. Ugyanez áll az orosz pénzen felszerelt kommunistákra, a kik a megpróbáltatás nehéz napjait arra akarják felhasználni, hogy rombolómunkát folytassák és az ürességbe kergessék a birodalmat. A polgárháboru borzalmainak elkerülésére ezelő[illegible]

Berlinből táviratozzák: Tegnap egyet [illegible] órakor egész Németország területére kihirdették a hadiállapotot. A személyes szabadságot, sajtószabadságot, egyesülési és gyülekezési jogot hatályon kivül helyezték. Levéltitok nincsen többé. Ebert köztársasági elnök a végrehajtó hatalmat ideiglenesen a hadügyminiszterre ruházta, aki hasonló jogkörrel látja el a katonai körletek parancsnokait.

Párisból táviratozzák: Megállapitható, hogy a proklamáció a sajtóra igen rossz benyomást gyakorolt. A lapok gyanakszanak, mert *Knilling* bajor miniszterelnök is simán hozzájárult a passziv ellenállás megszüntetéséhez és valószinünek tartják, hogy biztositékokat kapott. A düsseldorfi német ujságnak a belga követ kijelentette, hogy az ellenállás megszüntetésekor a politikai foglyok kiszabadulnak és *Krupp is kegyelmet kap.* A szabotázsért és kémkedésért elfogottak azonban továbbra is fogva maradnak.

Bulgária román segitséget kér.

— A kommunisták felszedik a vasuti sineket. — Propaganda a hadseregben. — Gyengék a kormánycsapatok.)

Carlbródból jelentik: A felkelők azzal igyekeznek elvágni a kormánycsapatok utját, hogy a fontosabb helyeken felszedik a vasuti sineket és felrobbantják a vasuti hidakat. Ennek következtében tegnap megszünt a forgalom Óbulgária és a főváros között. Pernyikon munkások és rendőrök között véres összeütközésre került a sor, a melynek folyamán sok ember meg halt és megsebesült. Hatezer munkás abbahagyta a munkát. — Délbulgáriából érkező jelentések szerint ott borzalmas harcok dulnak és a kormánycsapatok meglehetős gyengéknek bizonyultak a felkelők kel szemben. Ha egyik-másik községben leverik a felkelőket, a forradalmár földmunkások és kommunisták másik helyen bocsátkoznak harcba. Csirpanyán a felkelők több száz főnyi kormánycsapatot és üteget foglyul ejtettek. A bolgár komitácsi csapatok mindenütt az első harcvonalban küzdenek, mert a kormánycsapatok a nagy veszteségek miatt nem mernek harcba bocsátkozni.

Szófiából jelentik, hogy ott a kormány figyelmet megleptek egy titkos kommunista gyülést. A rendőrség körülvette a házat és benyomult a terembe. Revolverharc támadt a kommunisták és a rendőrök között, amelynek folyamán *Glcsev* Dimitrie, az akcióbizottság tagja meghalt. Pazarcsikban és környékén a felkelőharcokban sok kommunista és katona meghalt. — Az egész országban kihirdették az ostromállapotot. Sztrazagorán, Plevnában és Novazagorán a kommunisták között még mindig áll a harc. A kommunistáknak sikerült több helyen magukhoz ragadniok a hatalmat. Az a hir, hogy a felkelést a bulgáriai kommunista központ irányitaná, nem felel meg a valóságnak, mert csak egyes helyi kommunista szervezet egyéni akciójáról van szó. A felkelők között számos tartalékos tiszt harcol, [illegible] tábornok is a [illegible] fogolyul esett. [illegible] elfogták *Vankow* tartalékos tisztet, a ki azért jött Viddinből, hogy megszervezze a vörös katonaságot. A kommunisták nagy propagandát fejtenek ki a Katonaság között és egyes helyőrségekben már erősen érezhető a kommunista propaganda hatása. A szófiai 6-ik gyalogezredet le kellett fegyverezni, miután a kommunisták felbujtására megtagadták az engedelmességet és rombolni kezdtek.

Szófiából táviratozzák: A Bolgár Távirati Iroda jelentést adott ki, amely szerint a *Cankow* miniszterelnök meggyilkolásáról, a Király szökéséről és a kommunista forradalom elfajulásáról elterjedt hirek annyira alaptalanok és célzatosak, hogy fölösleges minden cáfolat. — *A mozgalmat mindenütt elfojtották,* csupán Berkovics városban tartják még magukat a kommunisták. Fölösleges vérontás elkerülése miatt körülfogták ezt a helységet és megadásra kényszeritették a lázadókat. Egyéb vidékeken teljes a nyugalom.

Szófiából táviratozzák: A bulgáriai helyzet napról-napra sulyosbodik. A kommunisták több helyiséget elfoglaltak és azt jelenleg is megszállva tartják. A kormány mozgósitási rendelete követ

keztében negyvenhat éves korig bezárólag minden fegyverfogható egyén köteles bevonulni. Ezzel szemben a bucuresti bolgár követség kommünikében közli, hogy a bolgár kormány teljesen ura a helyzetnek.

Bucurestből táviratozzák: A *Dimineata* szófiai tudósitójának jelentése szerint a kormány az utóbbi napokban mintegy tizezer kommunistát tartóztatott le. *Kenorov*, a bolgár kommunista párt titkára fogságában *öngyilkosságot követett el és meghalt*. Romániába napról-napra érkeznek bolgár menekültek, akik elmondják, hogy egész Bulgária területén nagy harcok folynak a kormány csapatai és a kommunisták között. A bolgár kormány a rend helyreállitása céljából *katonai segitségért fordult Romániához*.

A perzsiai földrengés.

(Elpusztult községek, 123 halott.)

Simlából táviratozzák: A perzsiai Kerman községben tegnap sulyos kimenetelü földrengés volt. Az első lökés két percig tartott. Másfél óra leforgása alatt további négy földlökést éreztek. Az épületekben okozott kár tetemes. Emberéletben nem esett kár.

Londonból táviratozzák: A Reuter-irodának jelentik Teheránból: Chorassan tartományban a földrengés csütörtökön több községet teljesen elpusztitott. Az emberáldozatok száma 123, ezenkivül száz ember megsebesült. A földlökések tovább is tartanak.

A vasuti motorközlekedés.

— A „Közlöny" számára irta: **Bakonyi Kálmán** okl. gépészmérnök Cfr. felügyelő. —

Bizonyára kevesen gondolnak arra, hogy 20 évvel ezelőtt 1903 március 15-én inditotta el az Aradi és Csanádi Egyesült Vasut-társaság első, menetrend szerint bevezetett motoros vonatát. Ez alkalommal kedves kötelességemnek tettem eleget, amidőn az aradi mérnök és épitész egyletben rövid felolvasás keretében vázoltam az Acsev. 20 éves korszakalkotó munkáját, tudván, hogy többen a hozzá füződő emlékek felidézésével sokszorosan átérzik e nap nevezetességét, mert először aktiv nehéz munkájuk közben a sikertelenségek, balelőitéletek és igen gyakran magasabb szakkörök részéről is tapasztalt ócsárlásoknak szenvedő részesei voltak, hogy fáradhatatlan munkájukat később oly siker koronázza, amelyről legvérmesebb reményeik közepette sem mertek volna álmodni. Ezen a napon az eszme, a munka és a siker ünnepén ünnepeltük a motor-forgalom nagyjait és azt a vasuttársaságot, amely a motor-közlekedés bevezetésével az egész európai kontinensen az elsőség pálmáját ragadta magához és ezzel nemcsak a kultura és tudás előbbrevitelében, hanem a gazdasági élet fellenditésében is első helyet vivott ki magának.

Mi is volt a motor-forgalom bevezetésének oka?, mert a személyforgalmat is lebonyolitó és nem a helyi érdekeket, hanem a fővonalak csatlakozását szolgáló gőzüzemü vegyesvonatok jövedelmezőségéről szó sem lehetett. A drága, kényelmetlen, várakozásokkal teli utazás a személyforgalom bevételeit állandóan csökkentette. Tehát el kellett választani a személyforgalmat a teherforgalomtól és a gyorsabban, sürün és rendesen közlekedő személyvonatok menetrendjét a helyi érdekek szemmeltartásával megszerkeszteni, valamint a személyforgalom emelésére olyan alacsony dijtételt kellett megállapitani, hogy a legszegényebb néposztály is a vasutban ne luxuscikket, hanem a mindennapi életébe beilleszkedő szükséges eszközt láthasson. A kérdés megoldása a vasutak mindennemü szakembereit csatasorba állitotta, különösen a gépészmérnököket, mert a megoldás sikere az arra alkalmas forgalmi eszköz megválasztásában, helyesebben megteremtésében rejlett. Itt e helyütt is elmondhatjuk, hogy az ACSEV ebbeli munkásságával az egész világ példaadója és irányitója volt. A motorüzemet a világ minden tájáról meglátogató és tanulmányozó szakemberek bő tapasztalatokkal tértek haza, amelyek alapján igyekeztek náluk is a motorközlekedést megvalósitani, fejleszteni, tökéletesiteni.

Az ACSEV előbb közvetlen [illegible] tásu benzinmotorral és gőzmotorokkal kisérletezett, amelyek kisebb-nagyobb hibáik miatt nem bizonyultak megfelelőknek, mig végre 1906-ban hosszabb tanulmányok kisérletezések és próbák után benzinmotorokat állitottak üzembe, amelyek kitünően beváltak a könnyü, sürü és rendes személyforgalomban. Az utasok száma majdnem megháromszorozódott és a vasut bevételei az erősen redukált tarifa dacára örvendetes javulást mutattak. A régebben veszteséggel dolgozó személyforgalom tekintélyes nyereséget kezdett biztositani a vasuttársaságnak. Emellett a személyforgalom nagymérvü növekedése vonalanként az eddigi három vonatpár helyett 5—9 vonatpár az emberek érintkezését jobban előmozditotta, amelynek szükségszerü következménye volt a teherforgalom rohamos, nem remélt fellendülése is. A társaság megelégedését a nagyközönség hálája kisérte. A motor-közlekedésben még itt-ott előforduló bajokat és kellemetlenségeket kiküszöbölve 1913-ban a követelményeknek tökéletesen megfelelő 60, 70 és 90 lóerős benzinelektromotoros kocsikat állitott a vasut üzembe. A motorforgalom hivei és az egész müszaki világ türelmetlenül várta az 1914. első teljes üzemév üzleti eredményeit, azonban a még ugyanazon évben kitört világháboru nemcsak hogy annak megbizható képét lehetetlenné tette, de e fontos problema végleges megoldását is bizonytalan időre elhalasztotta. (Er-

A cukorbetegség gyógyszerének felfedezéséről.

(Amig az Orgenotherapia az „Insulinig" eljutott.

Irta: **dr. Török Dezső.**

(II.) Miben áll tehát az amerikaiak felfedezése? Abban, hogy nem elégedtek meg csupán a megállapitással, hogy a hasnyálmirigynek az insuláris (szigetes) része termeli a cukorforgalmat szabályozó anyagot, illetve hormonokat, hanem egy sajátszerü eljárással — s ez a nagy érdemük — lekötötték a hasnyálmirigy kivezető csöveit s ez azt eredményezte, hogy a külső secrétioval biró mirigyes rész elfajult, mig a belső secrétios funktio a szigetes szerkezetben nem szenvedett. Ily módon preparálva a hasnyálmirigyet tehát épen tartva a szigetes szerkezetett és tisztán isolálva a ható anyagot annak alcoholos kivonatával kezdték meg kisérleteiket a már fentebb leirt módon cukorbeteggé tett kutyákon. Kisérleteik a legteljesebb sikerrel jártak, a vér cukortartalma a normálisra sülyed, a vizeletből eltünt a cukor. A kivonat előállitásának Collip élettani vegyész bevonásával történt tökéletesitése után áttették kisérleteik szinhyelyét a korházi osztályza s az eredmények minden várakozáson felüliek voltak. Részletes pontossággal közlik számos esetüket s az eredményeik már nem váltakozó sikerüek, mint betegeknél voltak, s mentek a mérgező mellékhatásoktól. A cukorbetegség legsulyosabb stádiumában, diabeteses comában (eszméletlen állapotban) beszállitott betegnek kezelés után eltünt vizeletükből a cukor s egyébb koros [illegible] anyag (aceton, acetecetsav), a vér cukor tartalma a normálisra sülyedt s jó közérzettel hagyták el a korházat. Kétkedve fogadnám ily csodás eredmények hirét, ha nem egy Erkle tz, Minkowsky, Grafe, Biedel közleményei erősitenék azt meg. A torontói egyetem igyekezvén megakadályozni, hogy a szer tökéletlen készitmények, vagy megnem felelő eseteknél való felhasználása által discreditáltassék, ellenőriztetni kivánta a szernek ugy előállitását, mint forgalombahozatalát s e célból a készitményt szabadalmaztatta és u. n. Insulin comiteek felállitását határozta el nemcsak Amerikában, hanem több más államban is mint pl. Németországban is, hol ennek élén Minkowsky áll. Az Amerikai collegák egyébbként a legnagyobb előzékenységet tanusitották a német Insulin comiteval szemben, ellátták kisérleti anyagokkal utbaigazitották az előállitást illetőleg is és biztositották, hogy ugy ujabb tapasstalataikról, mint esetleges módositásaikról mindenkor gyors hirt adnak s kérik ugyanezt a németektől viszont. Elsőnek az „Eli Lilly et Co. Indianapolis" cég gyártotta az Insulint s ez a készitmény „Illetin" néven lett patentirozva. Hasonló tökéletességgel történik már előállitása Angliában is hol a következő cégek gyártják: Allen & Hanburis, Limited London; Burroughts, Wellcome & Co. London; Britisch Drug Houses Limited London, s az ellenőrzést a National Institut for Medical Research gyakorolja. Továbbá Hollandiában az amsterdami egyetemi gyógszertani intézet ellenőrzése alatt az N. V. Organon in Oss. Holland, cég állitja elő.

Az Inaulin therapia sikerének tartósságát illetőleg, tekintettel hogy még csak alig egy éves tapasztalatokkal rendelkezik, nem alakulhattak ki a vélemények, vagyis, hogy visszaesések kizárhatók-e s ha nem, ugy mily %-ban várhatók, azt majd a jövő fogja megmutatni. A kezelés folyamán, illetve annak előrehaladtával egyre kevesebb Insulin egységre van szükség ahoz, hogy a szervezet cukorforgalmát egyensulyba tartsuk s e körülmény örvendetes bizonysága annak, hogy egy regeneratios folyamat megy végbe. Mindenesetre az eddig elért eredmény óriási, mert a szer hatása biztos, gyors, beválik a gyermekkorban levő betegeknél is s ami a legfőbb életmentő fontossággal bir akkor, mikor a betegség végső stádiumában talpra állitja a patienst, visszaadja a családjának s a társadalomnak. Vagy vegyük pl. azt az esetet, amikor a cukorbetegen egy mütétet kellene végezni valamely a sebészet körébe tartozó közbejött betegsége miatt s a mütét végrehajtását akadályozza a cukorbaj. akkor egy eredményes Insulin kura által az akadály el van háritva s mütéti beavatkozásnak mi sem áll utjában. Ennyit elért a tudomány s ha ez még nem is minden, mindenesetre nagyon sok s elég ahoz, hogy a cukorbetegek s aggodó környezetük a legvérmesebb reményekkel várják azt a rövidesen bekövetkező időt — melytől alighanem már csak pár hét választ el — mikor az insulin kezelés már könnyen megközelithető klinikákon s egyéb e célra megfelelően felszerelt intézetekben is be lesz vezetve. Ugyanis egyelőre még nem valószinü, hogy a magánorvosi gyakorlatban is alkalmazható lesz e gyógyeljárás, mert feltétlenül szükséges, hogy a beteg a kura alatt átlandó orvosi ellenőrzés alatt legyen. Az Insulin kura ugyanis, mely a szokásos szigoru diaétás étrend mellett injektiok alakjában lesz végrehajtva — felváltva hol viszérbe, hol a bőr alá történő injiciálásokkal oly gyors chemiai átalakulásokat hoz létre, — főleg a vér cukortartalmát illetőleg mutat nagy kilengéseket — hogy azoknak folytonos laboratoriumi ellenőrzése, esetleg naponta is többször, igen nagy fontossápgal bir a patiens kiméletét s az eljárás sikerét illetőg. Nevezetesen a laboratoriumi eredményeknek megfelelően a kezelés mellett és miatt más beavatkozás szükssége is fennállhat. — Insulinschocknál. mint a vér. cu-

ről az érdekes közlekedési kérdésről egy második cikket lapunk leg közelebbi számában hozunk.)

Milliárdos bankjegy.

(Hogy avanzsált az ezres? — Devalvációra készül a német kormány.)

(A *Közlöny* berlini tudósitójától.) Ujmintáju ezermárkás bankjegyek kibocsátását határozta el a német Birodalmi Bank 1922 december hó 15-én, amikor még ezer márka 80 centimest ért Zürichben és amikor még akadtak olyanok, akik rentábilis üzletnek tekintették az ezermárkások hamisitását, ami az ujmintáju bankjegy nyomását szükségessé tette. A nyomdából azonban már a lepedőnagyságu selyemszálas papirra nyomott ezresek nem kerülhettek ki, mert mire kiadták volna őket, 1923 január 13-ikán bekövetkezett a Ruhr vidék megszállása és az ezermárkás hamarosan aprópénzzé degradálódott és ettől fogva csak miniatürkiadásban volt érdemes nyomatni. Azóta rohamosan emelkedett a nullák száma a maximális bankjegyeken, amint rohamosan szaporodtak a zürichi márkajegyzésben a nullák a tizedespont mögött, egészen a jelenlegi, hatodik zérusig, amit talán hamarosan a hetedik fog követni. Ezidő alatt pedig a nyomdákban haszontalanul hevertek a lepedőezresek, amelyek mindeddig nem kerültek forgalomba.

Hilferding, a Reichsbank uj elnöke most a nyomdában milliószámra elraktározott 1922. december 15-ki kelettel ellátott ezermárkás bankjegyeket is fel akarja használni oly módon, hogy — egymilliárdos bankjeggyé avanzsáltatja. Ez az előléptetés pedig nagyon egyszerü módon történik: a barnaszinü bankjegyekre vörös szinben rá fogják nyomatni: „Egy milliárd márka." Ez a felülnyomás — amely eddig csak szükségképpen kiadott postabélyegeknél volt szokásban, — valószinüleg csak ideiglenes lesz és hamarosan követni fogja az értékcsökkentő felülnyomás, mert Németország kormánya tudvalevően a valutareform alkalmával a papirmárka devalvációjának tervével foglalkozik olyan formán, hogy a mammut-bankjegyek értékéből egy csomó nullát törölnek és igy rövidesen a milliárdossá előléptetett barna bankjegyeket talán ismét ezermárkásnak fogják hivni.

Az ilymódon gyors tempóban kiadandó egymilliárdos monstrum bankjegy egyébként aligha fog könnyiteni a pénzhiányon, mert egy milliárd márka mai árfolyama alig több husz aranymárkánál.

Fogságban az ottlacai ügy szereplői.

(A vizsgálóbiró elrendelte előzetes letartóztatásukat.)

(Saját tudósitónktól.) Az ottlacai vámcsempészés ügyében dr. *Popovicin* Sever táblabiró, helyettes vizsgálóbiró a mai napon folytatta az őrizetbe vett gyanusitottak kihallgatását. Kihallgatta a vizsgálóbiró a terménykereskedőt, a földbirtokost és az ügy harmadik szereplőjét, akik egyértelmü vallomást tettek. Az őrizetbe vettek most harmadizben kerültek marha csempészés gyanuja miatt a vizsgálóbiró elé. Az első két esetben a vizsgálat megállapitotta, hogy a csempészés ténye nincs bebizonyitva és a cselekmény különben sem oly sulyos, hogy az őrizetbe vettek szökésétől kellene tartani. Ezért a vizsgálóbiró elsőfokon két szer szabadlábra helyezte őket. A harmadik ügyben azonban terhelőbb adatok kerültek a vizsgálóbiróság elé. A nyomozó hatóságok azzal gyanusitják a három aradi embert, hogy állitólag *Vertan* Istvánnak, az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár repatriált igazgatójának nevére hamis permiszekkel állatokat szállitottak át a határon, mintha azok Vertan tulajdona lettek volna.

Dr. *Popovicin* Sever vizsgálóbiró ma délután négy órára halasztotta a csempészési ügyben a határozat kihirdetését. A vizsgálóbiró *a földbirtokost, a terménykereskedőt és a fiatalembert, aki a permiszeket a társaság részére beszerezte előzetes letartóztatásba helyezte.* A vizsgálóbiró határozatát azzal indokolta meg, hogy három rendbeli csempészéssel vannak gyanusitva a letartóztatottak, amelyeknek beigazolódása esetén hosszabb idejü fogházbüntetést kaphatnak. Mivel Arad határszélli város, szökésüktől kell tartani és ez indokolttá teszi a vizsgálat lefolytatásáig az előzetes letartóztatás elrendelését. Mind a három gyanusitott a vizsgálóbiró határozata ellen felfolyamodást jelentett be a törvényszék vádtanácsához.

Marghiloman Temesváron.

(Előkészületek az október 7-iki kongresszusra.)

(Saját tudósitónktól.) Temesvár és Bánát nagyban készül az október 7-iki konzervativ-progresszivista kongresszusra. *Marghiloman* pártja ezuttal először bont zászlót Erdély területén. Már minden előkészület megtörtént, hogy a kongresszus nagyarányu legyen és dr. *Lintia* Livius temesvári ügyvédnél, a bánáti organizáció vezetőjénél a régi királyságbeli összes konzervativ párti szervezetekből 84 személy jelentette be részvételét a kongresszusra. Ezekhez csatlakoztak az erdélyi és bánáti pártszervezetek tagjai is. A volt miniszterelnök és pártvezér, akit a legutóbb tett nagyjelentőségü politikai nyilatkozata és a kisebbségi politikáról hangoztatott liberális és demokratikus nézetei a homloktérbe állitottak, egész kiséretével érkezik Temesvárra. Ott lesznek: Meisner volt kamarai elnök, egyetemi tanár, Saulescu volt miniszter, egyetemi tanár, dr. Bardescu volt szenátusi elnök egyetemi tanár, Magieriu ezredes, a király szárnysegédje, Radulescu egyetemi tanár, ezenkivül még több volt miniszter, szenátor, képviselő és prefektus. A kongresszuson Marghiloman kifejti pénzügyi és politikai programmját és beszélni fog a helyes kisebbségi politikáról is. Több ezer résztvevőre számitanak és a monstre népgyülést a gyárvárosi sörkert hatalmas helyiségében tartják meg. A rendezőség külön meghivta a bánáti magyarság, németség és zsidóság képviselőit is, akik hir szerint hivatalosan képviseltetik magukat az október 7-iki kongresszuson.

A megállapitott programm a következő lesz: Szombaton, október hatodikán érkeznek a bucurestii és a Regát más városaiból a vendégek. Marghiloman és felesége Orsovától Temesvárig autón teszik meg az utat dr. Lintia és felesége társaságában, akik elébe mennek Orsováig. Délután 5 órakor dr. Dintiánál Marghiloman receptet ad, este 8 órakor vacsora lesz, utána szerenádot adnak Marghiloman bánáti hivei, vasárnap 7-én délelőtt 10 órakor lesz a kongresszus, 2 órakor ebéd, este bankett lesz, amelyen azok vesznek részt, akiket a volt miniszterelnök személyesen hivott meg. Ezen a banketten résztvesznek a kisebbségek meghivott képviselői is. Hétfőn Marghiloman és kisérete autón kirándul Gatajára, ahol megebédelnek, majd este visszautaznak Bucurestibe.

Parasztok a numerus claususért.

(A miniszterelnök elutasító válasza. Zsidóellenes plakátok Bucurestben.)

Bucurestiből táviratozzák: Tegnap délután minisztertanács volt, amelyen elhatározták, hogy a kivándorlási ügyekben való illetékesség jogát a belügyminisztérium helyett a munkaügyi minisztérium ra ruházzák át. Ezután megállapitották az avrigi ünnepségek programmját. Tudomásul vette a minisztertanács a cluji görög keleti püspökség arra értesitését, amely szerint a cluji katedrális alapkőletételének ünnepélyét közbejött akadályok miatt elhalasztják.

A minisztertanács befejezése után *Bratianu* miniszterelnök fogadta a bukovinai parasztok husz tagu küldöttségét, amely azt kérte, hogy semmisitsék meg az egyházi alapokhoz tartozó koncessziók szerződését, amely a parasztságra nézve káros. Kérte továbbá a küldöttség a numerus clausus bevezetését, valamint annak elrendelését, hogy a zsidó egyetemi hallgatók a klinikán kizárólag zsidó hullákat boncolhassanak. Bratianu miniszterelnök nyomban válaszolt a küldöttség kérelmére, kijelentvén, hogy az első kérdést méltányosnak találja és utasitja a földmivelésügyi miniszert, hogy ez az ügy a küldöttség óhajának megfelelően elintézessék.

— Nincs módomban — mondotta a miniszterelnök — hogy a küldöttség által előterjesztett többi kérelmeket kedvezően elintézhessem. *Nem is értem, hogy tartozik a parasztságra a numerus clausus kérelme, amelyet ezideig egyetlen egy civilizált állam sem vezetett be.*

Miután nyilvánosságra jutott a miniszterelnök elutasító válasza, az orvostanhallgatók szövetsége falragaszokat helyezett el a főváros több pontján, amelyben követeli a numerus clausus bevezeté-

---

kortartalmának hirtelen leszállása (olykor a normális alá) válthat ki ez azonban Adrenalin — és cukoroldat injektioval esetleg cukor etetésével is rögtön compensálható, miért is a betegnek állandóan orvos a szeme előtt kell lennie. És ez ily ideálisan csak egy jól felszerelt intézetben képzelhető el, hol megfelelő diaétás étrendet is előirás szerinti pontossággal követik s ami a legfontosabb, a laboratorium is kéznél van. Kitünik ebből, hogy egy megfelelő intézetben való elhelyezés két tényező miatt szükséges: 1. Az előkészitő diaeta miatt; 2. azon sorozatos vizsgálatok pontos megejtése végett, melyek által ugy a vér, mint a vizelet cukortartalma, továbbá a szervezet assimiláló képessége (tolerantia határa) megállapittatván az Insulin mennyiségének adagolását illetőleg pontos irányitást nyerünk. Mig az első időkben a kura teljes tartamára az intézetbeni tartózkodás ajánlatos, addig később az előkészitő diaeta s a vizsgálatok megejtése után az Insulin adagolásának pontos meghatározása birtokában az injektiok a beteg lakásán is adhatók lesznek. A gyakorlatbani alkalmazás céljából szükség volt egy egység meghatározására, mely Erklentz leirása nyomán a következő: Egy klinikai egység alatt azon mennyiség egyharmadát értjük, amely egy 2 kg.-os házinyul vérének cukortartalmát 3 óra alatt 0.045 százalékra szállitja le. Klinikai célokra Torontoban 5, 10, és 20 egységü adagok használtatnak az esetek sulyossága szerint egy-egy injektio alkalmával, melyek azonban egy nap alatt többször is ismételtetnek. Sajnos, az ára egyelőre még igen magas, 3 dollárba, illetőleg 17 és fél Schillingbe, illetve 10 hollandi forintba kerül egy 100 egységnyi mennyiség, a mely alig egy hétre elegendő. Valószinü, hogy rövid időn belül már németországi gyárak készitményeiről is kapunk hirt s remélhető, hogy a szer terjeszkedésével, az árak is majd lejjebb szállanak. Leirásomban igyekeztem e nagyfontosságu kérdést a lehetőség szerint megvilágitani és könnyen érthetővé tenni, reményeket kelteni az esetleg csüggedő cukorbetegekben, kik már igen rövid idő multán sietve kereshetik fel azokat a klinikákat és szanatoriumokat, hol gyógyithatatlannak hitt betegségükre orvoslást találnak.

Organotheragis és belső secretio, óriási tere a további kutatásoknak; oly nagy elméket foglalkoztatott már, mint Brown-Seguard, Mehring, Minkowsky, Falta, Biedl stb. és eddig is már sokat adott, de még többet várunk tőle s e bizakodás hitében joggal erősitenek meg ily csodás felfedezések, mint az Insulin is. Egy-egy ily eredménnyel látjuk legjobban igazolva Magnus-Levy geniálisan előrelátó megállapitását: „Die Organotherapie ist kein Gebiet für sich, sondern ein kleines Feld der Physiologie, auf der alle Therapie aufzubauen Endziel wissenschaftlicher Arbeit ist."

sét. A felhivás szövegének végén megemlitik, hogy abban az esetben, ha a kormány nem teljesiti a numerus claususra vonatkozó kérelmüket, ugy az összes zsidókat lemészárolják. Az ügyészség rendeletére a röpiratokat kiragasztásuk után nyomban eltávolitották. A rendőrség a bukovinai parasztok küldötteit előállitotta, miután azonban beigazolást nyert, hogy a röpiratokhoz semmi közük, szabadon bocsájtották őket. (Rador.)

Hogy áll a leu?

Szept. 27-én 100 leiért adtak Nálunk:

2.59 svájci frankot.
7.69 francia frankot
9.300 külföldi magyar koronát.
13.000 tényleges magyar koronát
14.200 belföldi magyar koronát.
33.300 osztrák koronát

Zürichben 2.60 frankot
Párisban 7.65 frankot
Budapesten 9500—10800 kor.-t
Bécsben 32.800 osztrák koronát
Berlinben 57,530.000 márkát
Prágában 15.60 szokolt
Belgrádban 41·— dinárt
Newyorkban 48 centet
Londonban 1 font 910 lei.

A gyilkos asszony kérői.

(London legdivatosabb nője.)

Londonból irják: Fahmi asszony most a legdivatosabb nő az angol fővárosban. A fiatal asszony néhány hónappal ezelőtt Londonban agyonlőtte férjét, egy egyiptomi herceget és emiatt a biróság elé került. A pör nagy szenzációt keltett Londonban és több napos tárgyalás után a komoly esküdtek ugy találták, hogy Fahmi asszony nem bünös férje meggyilkolásában. A felmentő itélet után az asszony elhagyta a fogházat és azóta Londonban ma mindenki csak róla beszél. A felmentő itélet a közönség szimpátiáját feléje irányitotta, de a nagy pör hősnője ezt nem használja ki, hanem egész nap szállodai szobájában van, hogy az utóbbi hetek fáradalmait kipihenje és kövesse kezelőorvosai utasitását. Egyedüli szórakozása az, hogy memoárjait irja, amelyek legközelebb egy londoni folyóiratban látnak napvilágot. A fiatal asszonyt annyira elárasztják levelek kel, hogy a válaszok megirására több titkárt kénytelen tartani. Egy párisi szinigazgató ajánlatot tett neki, hogy szinházai egyikéhez szerződteti. A gyilkos asszony postájának a javarészét azonban *a házasági ajánlatok* teszik ki. Halom számra kapja a házasulandó férfiak leveleit, akik mind készenek mutatkoznak arra, hogy a szép asszonyt oltár elé vezessék. Müvészek, tanárok, katonatisztek versenyeznek Fahmi asszony kezéért, sőt egy északangolországi ügyvéd azt irja a fiatal özvegynek, hogy ha valaha férjhez óhajtana menni és vágyódnék egy férfi után, aki feledtetné vele azt a sok szerencsétlenséget, amiben eddig része volt, ugy okvetlen őt részesitse előnyben. Hogy a kapós nő választott-e már magának megfelelő élet társat a sok jelentkező közül, arról nem szól a tudósitás.

A Népszövetség levele Aradra.

— Aradi panasz. — Tanulmányozza a román delegátus. —

(Saját tudósitónktól.) Amikor a Népszövetség megbizottai augusztus elején Erdélyben jártak és a kisebbségek helyzetét tanulmányozták, eljöttek Aradra is, ahol egy napig tartózkodtak. Ezt az alkalmat felhasználta *Pártos* Nándor aradi kereskedő és *Gehl* Lőrinc ujaradi lakos, hogy panasszal forduljanak a népszövetségi delegátusokhoz. Elmondották, hogy még mindig nem kapták meg a biróilag megitélt kártéritést az államvasutaktól egy vasuti balesetből kifolyólag. Felszólitásra panaszukat irásban is átadták a megbizottaknak, akik azután Genfbe utaztak

Ma Pártos Nándor levelet kapott Genfből a Népszövetség főtitkárságától, amely arról értesiti, hogy panasziratát átadták a Népszövetség román delegátusának azzal az utasitással, hogy tanulmányozza azt és tegyen róla jelentést.

Ez az érdekes eset azt bizonyitja, hogy nemcsak népcsoportok fordulhatnak panaszukkal a Népszövetséghez, mint ahogy eddig a közhitben el volt terjedve, hanem egyes személyek is felkereshetik panaszukkal a Népszövetséget, ha békeszerződésben biztositott jogaikban sértve érzik magukat.

A beszélő film.

Németország legujabb találmánya

Berlinből táviratozzák: Tegnap mutatták be nagy érdeklődés mellett a legujabb szenzációs találmányt: a beszélő filmet. A feltalálók Vogt, Masolle és dr. Engl, a bemutatóra meghivták az állami fizikai és technikai intézet igazgatóját, Nernst tanárt is, aki a legteljesebb elismeréssel nyilatkozott találmányáról. Ugy a felvevő készülék, mint a módszer, amellyel a fölvételek készülnek, az utóbbi időkben annyira tökéletesedtek, hogy most már a kép és a beszéd között teljes összhang van. Egy svájci konzorcium a találmány kihasználásával, a melyre már 160 szabadalmat jelentettek be, komolyan akar foglalkozni.

Irodalom, müvészet

• **Az aradi szinház heti müsora.** Pénteken: Fekete gyémántok dráma. B) bérlet. Szombaton: Marinka táncosnő, operette-bemutató. C) bérlet. Vasárnap: Marinka táncosnő, operette. Bérletszünet.

• **A temesvári szinház müsora.** Péntek: Velencei kalmár. Szombat: Hollandi menyecske. Vasárnap délután három órakor: Kék mazur. Este: Hamburgi menyasszony.

• **Az aradi szinház hirei.** Jókai Mór regényéből feldolgozott nagyszerü szinjátéknak, a Fekete gyémántnak pénteken este lesz az aradi szinpadon a bemutatója. A darabot a prózai személyzet a legkitünőbb betanulásban hozza szinre Darvas Ernő rendezése mellett. A főbb szerepek a következők: Dermák Éva—Kálmán Sári, Berend—Sereghy, Kaulmann—Darvas, Sáfrán Péter—Jáver, Spitz-Derecskey Pál, Sondersheim—Mészáros Béla és Belényi—Pattantyus Manó. — A Marinka táncosnőt Jacobsohn-Östreicher-Gilbert operettjét szombaton hozza szinre az aradi szinház. A világvárosok szinpadján óriási sikert aratott operett a legkiválóbb felkészültséggel kerül Aradon bemutatóra. Tompa Béla teljes rendezői tudását vitte bele, hogy a Marinka táncosnőnek sikert biztositson. Horváth Micinek a cimszerepben nyilik alkalma brillirozni. A másik fő női szerepet a kitünő és kedvelt Balogh Böske játsza. Tompa Béla Iván herceget személyesiti és elsőrendü szerepe van még a darabban Sebestyén Jenőnek is. — Szombatiól kezdve az előadások 8 órától kezdődnek.

Keresik Tutankhament.

(Folytatják a luxori ásatásokat.)

Londonból táviratozzák: Howard *Carter* angol egyiptológus, aki a nemrég elhunyt lord *Carnarvonnal* együtt fedezte fel Tutankhamen faraó sirját, ismét megkezdi a munkálatokat Luxor mellett a Királyok völgyében. Először azokat az óriási mennyiségü kő- és homoktorlasz akadályokat távolitják el, amelyek akadályozzák a szabadutat a sirokhoz, azután biztonságba helyezik a kincseket a nagyszámu alkalmi tolvajoktól. Carter tanár reméli, hogy már október elején eljut az utolsó kamaráig, ahol Tutankhamen koporsóját hiszi és megtalálhatja a faraó mumiáját is.

Mozi.

• **Aradi mozihirek.** A halál létrája, amely bravuros csodálatba eitő akrobata mutatványokkal van telitve, már csak pénteken kerül előadásra az Uránia-ban, amelyben előadásról-előadásra naponta zsufolt nézőtér gyönyörködik a szenzációs filmben, a bravuros produkciókban, a nagyszerüen kigondolt történetben. Kevés film van, amely szenzációsabb attrakciókkal és látványossággal szolgálna, mint éppen ez, amelynek főszerepét a világszerte ismert filmmüvész Luciano Albertini játsza, akinek méltó partnere Linda Albertini. Amit a csapongó fantázia idegizgalmas jelenetekben, halálbátorságu cirkuszi mutatványokban megalkotni képes, az mind látható ebben a csodálatosan nagyszerü filmslágerben. — A Napoleon-korszak legendás történetéből kiszakitott epizódot mutat be még pénteken és szombaton az Apolló Napoleon leánya cimmel, mely érdekes, meséjével, müvészi kidolgozásával nagy és jelentős sikert ért el. A filmdráma meséjét a Napoleoni időkből veszi, s ragyogó fantáziával rajzolja meg azt a rajongó szeretetet, amellyel a kis hadnagyból lett világhóditót hivei körülveszik. A darab hősnője Napoleon természetes leánya, aki odaadó rajongásában még az életét is veszélyezteti s izgalmas kalandokat szenved át, hogy a nagy császárt az összeesküvők elől megvédelmezze.

Vasuti mizériák az arad—temesvári vonalon.

(Lezárt vasuti fülkék. — Rendőri kar hatalom. — Lemaradt utasok.)

(Saját tudósitónktól.) Az arad-temesvári vasuti vonalon az eddig is nagyon erős személyforgalom a temesvári mintavásár megnyitása óta rendkivül felfokozódott. Minden vonat zsufolásig telve közlekedik, és ez a motorjáratoknál kellemetlen komplikációkra adott alkalmat. A motorosok ugyanis nem birják el a tulzsufolt kocsikat és ezért a vasuti tisztviselők kénytelenek az utasok számát redukálni. Ma reggel az Aradról induló motorosról rendőri karhatalommal szállitották le azokat az utasokat, akik nem birtak ülőhellyel, ma dél után a Temesvárról induló motorosnál a vasuti személyzet lezárta az összes ajtókat, amikor a kocsik megteltek. Mintegy 50—60 utas rekedt igy Temesváron. A személyvonatoknál hasonló a helyzet. Első osztályu jeggyel harmadosztályu kocsikban — állanak az utasok. A mintavásár iránt megnyilvánult nagy érdeklődést erősen megcsappantja az, hogy a vasut nem tudja kellőképen ellátni a személyforgalmat.

Szovjet-fantázia.

(Mit reménlnek az oroszok a német összeomlástól?)

Moszkvából táviratozzák: *Bucharin*, az ismert orosz kommunista vezér és népbiztos a népbiztosok tifliszi kongresszusán beszédet mondott, amelyben Németország helyzetével is foglalkozott. Bucharin véleménye szerint Németország teljesen érett a kommunizmusra. Bucharin vérmes reményeket táplál a német szovjetről és többek között ezeket mondotta:

— A jelenleg Németországban lejátszódó események mellett az orosz kommunista pártnak nem szabad tétlenül elhalaadnia. Erős a meggyőződésünk, hogy világjelentőségü események előestéjén állunk és hogy a német kommunista párt a legközelebbi hetekben, vagy talán még hamarabb is a hatalmat magához ragadja. Az orosz kommunista pártnak tehát az legyen a főtörekvése, hogy a német kommunista vezérek müködését a leghathatósabban támogassa. Ránknézve felette fontos, hogy Németországban sikerrel folytassák le a kommunista forradalmat. A Németországban sikerrel végrehajtott fordulat maga után vonhatja a világforradalmat és akkor az egészvilágban bevezethetjük a szovjetrendszert. Másrészről nem szabad elfeledkeznünk arról, hogy a németországi kommunistapucs kudarca azzal fenyegeti Szovjetoroszországot, hogy a reakció fala

zárja el a világtól. Az európai reakció Németországot felvonulási területnek fogja felhasználni Szovjetoroszország ellen, hogy megdöntse a gyülölt bolsevista uralmat.

Magyar-cseh megegyezés.

(Hivatalos jelentés a magyar kölcsön ügyéről.)

Genfből távíratozzák: A magyar kölcsön ügyében folytatott tárgyalásokról közös megállapodással a következő hivatalos közleményt adták ki: A tárgyalások ideiglenesen befejeződtek és arra irányultak, hogy Cseliszlovákia és Magyarország között lojális viszonyt teremtsenek, az ellentéteket megszüntessék és helyreállitsák a kölcsönös bizalom légkörét és előkészitsék Magyarország pénzügyi és gazdasági ujjáépitését, ami fontos Európa konszolidálásában. A tárgyalások végig szivélyes szellemben folytak le és a következő eredményeket hozták:

A határincidensek elkerülésére a határőrök részére közös megegyezéssel részletes szolgálati szabályzatot teremtenek és kielégitik a legutóbbi határincidenseknél megsebesülteket és a lelőtt cseh határőrök hátramaradottjait kártalanitják. Viszont a cseh kormány novidálja a legutóbbi határincidensekért megtorló intézkedésekben részesitettek, illetve a cseh területet elhagyni kényszerültek ügyét. Tárgyaltak kereskedelmi szerződésekről, a helyi forgalomról, árucseréről, vizumokról és tervbevették a határátlépési engedélyek megkönnyitését. Az illetékes miniszteriumok, közvetve, késedelem nélkül megvitatják a trianoni béke szerződés rendelkezéseihez képest szabályozandó, de még nem szabályozott vagy szabályozás alatt levő tárgyakat. Megállapitották ennél a kérdésnél a megoldás alapelveit. Ezekhez a kérdésekhez tartozik az állampolgárság, honositás, levéltárak és alapitványok felosztása, több jogi és politikai kérdés is. Megállapodás történt propaganda elnyomására, mert ez alkalmas a jó szomszédi viszony megzavarására. Ebben a tekintetben a kormányok érintkezésben maradnak egymással és mindent megtesznek a lojális viszonnyal összeférhetetlen magatartások megakadályozására. Románia, Jugoszlávia és Cseliszlovákia elvben hajlandók közreműködni egy hosszulejáratu kölcsön megkötésében. A kölcsönt, amelyből a jóvátételre nem vonhatnak le semmit, biztositékokhoz és az ellenőrzés tekintetében közösen megállapitandó feltételekhez kötik. Ezeknek az elveknek alapján a Népszövetség pénzügyi bizottsága programmot dolgoz ki, amelyet végleges jóváhagyás végett a jóvátételi bizottság elé terjesztenek. Időközben tovább folynak a tárgyalások a kölcsönbiztositékokról, az ellenőrzésről és a többi elintézetlen kérdésről. A genfi tárgyalások reményt nyujtanak arra, hogy a kérdés október elején a jóvátételi bizottság elé kerülhet és ha a megegyezés megtörtént, ugy az ügyet a Népszövetség tanácsa decemberben felülvizsgálja, hogy végleges határozatot lehessen hozni.

Németország kapitulációja.

(A tárgyalások lehetősége. — Anglia hitelakciót indit. — Poincaré feltételei. — Miért szükséges az ellenállás feladása?)

Berlinből távíratozzák: A birodalom elnöke és a kormány ünnepélyesen biztositják a német népet és az egész világot, hogy semmiféle olyan megállapodásba nem bocsájtkoznak, amely a legcsekélyebb földdarabot is elszakitaná Németországtól. Berlinben a kommunisták mozgalma igen megerősödött és készülnek arra, hogy a zavarosban és a bizonytalanságban halásszanak. A birodalmi kormány minden eshetőségre elkészült és ezt bizonyitja az is, hogy *Noskét* a volt szociáldemokrata hadügyminisztert, a kommunisták rémét Berlinbe hivták, hogy a kommunisták elintézését rábizzák.

Párisból távíratozzák: A passzív ellenállásra vonatkozó rendeletek visszavonása uj helyzetet teremt és *lehetővé teszi Németország és a szövetségesek között a tárgyalások megindulását.* Valószinü, hogy *Poincaré* miniszterelnök elsősorban a belga miniszterekkel fog tanácskozni.

Londonból távíratozzák: *Baldwin* angol miniszterelnök a jövő hét csütörtökjén beszélni fog és ebben ki fogja jelenteni, hogy az angol diplomácia állandóan arra figyelmeztette a német kormányt, *ne számitson segitségre.* Hirek terjedtek el, hogy az angol kormány, ha Franciaország részéről közeledést lát, *hitelakciót indit,* hogy az angol pénzügyi körök bevonásával nemzetközi kölcsön létrehozását tegye lehetővé. Mindezideig hivatalos helyről ezeket a hireket sem meg nem cáfolták, sem meg nem erősitették.

Berlinből távíratozzák: A porosz kormány ülésén, amelyen a politikai és gazdasági helyzetet beszélték meg, *Severing* belügyminiszter kijelentette, hogy Poroszországban a nyugalmat és rendet minden rendzavarók ellen, akár jobboldalról, akár baloldalról származzanak is, fenn fogják tartani.

Berlinből távíratozzák: A birodalmi kormány a következő körtáviratot adta ki: Belső zavarok esetén az összes birodalmi hatóságok és birodalmi tisztviselők kizárólag a birodalmi kormány utasitásait tartoznak követni.

Párisból távíratozzák: *Poincaré* miniszterelnök egy hirlapiró előtt a következőket mondotta:

— A passzív ellenállás beszüntetése értek ugyan, de megvárandók a németek további intézkedései. Feltételeim a következők: először a német rendőrség a szövetségesek ellenőrzésével ismét megkezdheti a munkát, másodszor a vasutakat a német vasutasok szolgálatbaállitával franciák és belgák igazgatják; harmadszor az állami szénbányákból a szénszállitás hadiéktalanul megkezdendő a mi ellenőrzésünk alatt, amelybe német munkásképviselő is bevonatik. Ha Németország a feltételeket elfogadja és jószándékáról bizonyságot tesz, a katonai megszállást korlátozni fogjuk, amely korlátozás a jóvátételi tárgyalások befejezéséig tart.

Berlinből távíratozzák: *Stresemann* kancellár nagy beszédben fejtegette a pártok képviselői előtt a passzív ellenállás megszüntetésének szükségességét. Többek között ezeket mondotta:

— Kötelességünk lesz az emberi jogokért küzdve a Rajna- és Ruhrvidéken letartóztatottak szabadon bocsátását követelni.

Münchenből távíratozzák: A bajor kormány proklamációt adott ki, amelyben ezeket mondja:

— A szomoru harcot tovább nem folytathatjuk, mert ez meghaladja a birodalom erejét. Kényszerültünk hozzájárulni a megszüntetési határozathoz, de fenntartjuk, amit Anglia is mond, hogy a megszállás jog- és szerződésellenes. Felszólitjuk a népet, bár tudjuk, hogy megerőltetésébe kerül, tartózkodjék érzelmeinek kitörésétől, nehogy a közrend megzavartassék, amelyért a kormány felelős. Felelőssége tudatában a rend fenntartásáért *Kahr* volt miniszterelnököt teljhatalmu állambiztossá nevezte ki. A kormány a sulyos helyzetben is megvédi a népet és az államot és ezért felhiv mindenkit, hogy támogassa, legyen nyugodt és ne hagyja magát félrevezetni.

Berlinből távíratozzák: A közlekedésügyi miniszter rendeletet intézett a vasutasszemélyzethez, amelyben a Ruhr-ellenállás alkalmával tanusitott magatartásukért köszönetét fejezte ki.

Berlinből távíratozzák: A *Reichsbund* német mezőgazdák egyesülete proklamációban tiltakozik a passzív ellenállás megszüntetése miatt.

Eckhardt rágalmazóit elitélték.

Budapestről távíratozzák: Eckhardt Tibor nemzetgyülési képviselő sajtópört inditott Berencz Lajos hirlapiró, Az Ujság munkatársa ellen, mert Ruppert képviselőnek egy parlamenti beszédéről, amelyben Ruppert 665 darab hamis lebélyegzésü ezer koronást pertraktált, tudósitást irt és a tudósitásban „Eckhardt vesszőfutása" alcimet használta. Ma tárgyalta a sajtópört a budapesti törvényszéken Seszták biró tanácsa, a mely a hirlapirót nyolc napi fogházra és harmincezr korona pénzbüntetésre itélte.

HIREK.

— **A király októberben jön Temesvárra.** Bucurestiből ma érkezett távirati jelentés szerint a király október hó folyamán a politechnikum felavatására Temesvárra érkezik.

— **Eljegyzés a királyi családban.** Bucurestből távíratozzák: A királyi család részt vesz a jugoszláv trónörökös október hó 23-án Belgrádban tartandó keresztelőjén. Ugyanez alkalommal Irene királyi hercegnőt eljegyzi Pál jugoszláv herceg.

— **A jassy-i egyetem megnyitása.** Jassyból távíratozzák: Az egyetem megnyitásának időpontját október hó 10-re tüzték ki.

— **A temesvári főpolgármester Bucurestiben.** Dr. Georgevici Lucian temesvári főpolgármester fontos városi ügyekben ma Bucurestibe utazott.

— **Gróf Bethlen István Bécsben.** Budapestről távíratozzák: Gróf Bethlen István miniszterelnök Genfből hazajövet Bécsben kiszállt, hogy Seipel osztrák kancellárral tárgyalásokat folytasson.

— **Röpcédulák a mintavásár ellen.** Temesvár utcáin ma román nyelvü röpcédulákat osztogatnak, amelyek a mintavásár elleni boikottra hiviák fel a közönséget azzal, hogy a kiállitók nemcsak hogy nem románok, de még magyarok sem, hanem csak zsidók. A röpcédula egyben egy uj lap megjelenését is hirdeti, amely Alarm cimen rövidesen megindul és a román nemzeti ideál megvalósitását tüzte ki célul.

— **A tábla elnöke a temesvári Lloyd-biróság tárgyalásán.** A temesvári Lloyd-biróság előtt tegnap két ügyben tartottak tárgyalást. A tárgyalásokon Linder Ármin volt városi tanácsos, a Városi Takarékpénztár igazgatója elnökölt. A Lloyd-biróság tárgyalását végighallgatta Marta Sándor dr., a temesvári királyi itélőtábla elnöke és a tárgyalások befejezése után megelégedését fejezte ki a tapasztaltak felett. A táblaelnöknek különösen feltünt az, hogy a tárgyalásokat mindvégig román nyelven folytatták le.

— **Egyházi kinevezés.** Pacha Ágoston püspöki helynök Bermel József orsovai lelkészt Ujbesenyőre administrátorrá nevezte ki.

— **Ismét női ruhalopás.** A temesvári rendőrséghez nap-nap mellett érkezik feljelentés betörésről és lakás fosztogatásról. Ma Biedt Luiza tett feljelentést, hogy Ferenc József-utca 3. szám alatti lakásából női ruhákat loptak el az éjszaka folyamán. Kára 7000 lei. A tetteseket nyomozzák.

Csempészés alól felmentett kereskedő. Hecht Emánuel temesvár-józsefvárosi kereskedő még évekkel ezelőtt egy külföldi utja alkalmával nagyobb mennyiségü pénzt vitt magával, amit a határon a vámnál elkoboztak tőle és ellene csempészés cimén eljárást inditottak. Két izben a törvényszék, majd a tábla el is itélte csempészés miatt a kereskedőt. Felebbezés folytán a semmitőszékhez került az ügy, amely most döntött és a csempészés vádja alól Hecht Emánuelt felmentette. A semmitőszék itélete egy érdemes temesvári polgárt rehabilitált.

— **Szétroncsolta kezét a gép.** Scholtz Károlyné a temesvári tésztagyár munkásnőjének jobbkezét elkapta a gép és szétroncsolta. A mentők a kórházba szállitották.

— **A globális adó megállapitása** Temesváron. Október elsejétől harmincadikáig terjedő időben folytatják a temesvári pénzügyigazgatóságon a globális adótárgyalásokat.

— **Ausztria csökkenti hadseregét.** Bécsből táviratozzák: Az osztrák kormány takarékossági szempontból a békeszerződésben engedélyezett harmincezerfőnyi hadseregét csökkenteni szándékozik. A hadsereg fenntartása évi 52 millió aranykorona költséget jelent.

— **A radnai templomért.** Laczay Endréné ezuton kéri mindazokat, a kik a radnai templom javára gyüjtöttek, hogy a gyüjtőiveket és pénzösszegeket október hónap 1-ig délután 2—4 óra között lakására (Arad, Bul. Regele Ferdinánd 19. — József főherceg-ut 10.) juttatni sziveskedjenek.

— **Nagy tüz Mezőhegyes mellett.** Budapestről táviratozzák: A 8 Órai Ujság jelentése szerint a Mezőhegyes melletti állami majorban tüz ütött ki, amelynek nagymennyiségü gabona és mintegy negyven vaggon hagyma esett áldozatul. A kár meghaladja az egymilliárd koronát. Erős a gyanu, hogy gyujtogatás történt.

— **Bányaszerencsétlenség.** Londonból táviratozzák: A skóciai Redding bányavidéken vizömlés elboritott egy bányát. Hatvan ember meghalt.

— **Az őrült anya rémtette.** Kosselből táviratozzák: Egy gazdálkodó felesége hirtelen támadt őrültségi rohamában hároméves kislányát az emésztőgödörbe lökte, ahol a szerencsétlen gyermek megfuladt. Az őrült anya ezután fejszével bezuzta nyolc éves kisfiának a koponyáját. — Ezután elment az iskolába, ahonnan elhozta 12 éves legidősebb fiát, felvitte házának padlására és onnan ledobta az utcára. Mindhárom gyermek meghalt. Az őrült asszonyt ártalmatlanná tették.

— **Kolera-eset Pozsonyban.** Pozsonyból táviratozzák: Szeptember 23-án az egyik pozsonyi barakkban megbetegedett Cseranus Róza koleragyanus tünetek között. A nő, aki Budapestről utazott Pozsonyba, néhány óra mulva meghalt. Erre a barakk összes lakóit, negyvennyolc orosz menekültet vesztegzár alá helyezték. A boncolás megállapitotta, hogy a halál oka kolera volt. Mindez ideig nem fordult elő ujabb megbetegedés. A barakkban elhelyezett oroszok Wrangel tábornok hadseregéből menekültek.

— **Ludendorff elvesztett saitópöre.** Münchenből táviratozzák: A szociál demokrata Münchener Post cimü lap egyik cikkében azt irta Ludendorff tábornokról, hogy ő hosszabbitotta meg a háborut. Ludendorff erre a lap felelős szerkesztője ellen becsületsértési pört inditott. A biróság mellőzte a perbefogott szerkesztő bizonyitékait és tanuinak kihallgatását és felmentette azzal az indokolással, hogy a háboru meghosszabbitása nem meriti ki a becsületsértés kritériumát.

— **Öngyilkosságok.** Temesvár közelében három öngyilkosság történt egy napon. Mind a három életunt fel akasztotta magát. Buziáson Jocre János 40 éves gazda, Kisbecskereken Brassován Tódor 50 éves gazda, Tomnicon Jucu Veselia 52 éves gazda lett öngyilkos.

— **A kommunisták megzavarták Drózdy amerikai előadását.** Budapestről jelentik: A Newyorkban tartózkodó Drózdy Győző képviselő előadását a kommunisták megzavarták. A rendőrség a zavarókat letartóztatta.

— **Elhunyt főszéki főjegyző.** Budapestről táviratozzák: Kurko Ignác Megyesbodzás volt főjegyzője 43 éves korában Csanádpalotán meghalt.

— **Uj igazságügyi közlöny.** A cluji (kolozsvári) igazságügyi vezérigazgatóság az erdélyi igazságügyi és árvaszéki hatóságok részére Buletinul Institiei cimmel hivatalos közlönyt ad ki, mely közölni fogja az igazságügyminiszteri, birói, árvaszéki, ügyvédi és közjegyzői kamarai hirdetményeket, valamint a közigazgatási hatóságok hivatalos közleményeit. A szentesitett törvények, rendeletek, igazságügyi kinevezéseken kivül a lap magánfelek hirdetményeit is közli ugyanazon az áron, mint a Monitorul Oficial. A Buletin előfizetési dija hivatalok részére évi 300 lei, magánosok részére évi 400 lei.

— **A spanyol ellenforradalom tábornokai,** az albániai diplomáciai gyilkosság, De Valera fia a népgyülésen, a Berlint verő bécsi válogatott, továbbá a marosvásárhelyi ujságiró nap felvételei és más érdekes felvételek vonulnak fel tarka sorozatban a Vasárnapi Ujság legfrissebb számában. Ára 10 lei.

— **Orvosi hir.** Dr. Löwinger Miksa v. kórházi főorvos lakását és orvosi rendelését Bulev. General Dragalina No. 2. (Apponyi Albert-körut 1.) kulturpalotával szembe helyezte át.

— **Felmentés apagyilkosság vádja alól.** Az aradi törvényszék büntetőtanácsa ma délelőtt tárgyalta Bogdán Simon és Pancotán György guravoji lakosok bünügyét. Bogdán Simont gyilkosságra való felbujtással vádolta az ügyészség, Pancotán György ellen pedig gyilkosság miatt emeltek vádat. A télen gyanus körülmények között halt meg Pancotan Tódor guravoji jómódu gazda. Az a gyanu merült fel a nyomozó hatóságok előtt hogy az öreg Pancotán bünténynek esett áldozatul. A tett elkövetésével fiát, Györgyöt gyanusitották és a falu népe azt beszélte, hogy a fiu Bogdán Simon nagybátyja rábeszélésére végzett az öreggel, hogy a jelentékeny vagyon birtokába jussanak. A mai tárgyaláson több tanut hallgatott ki a törvényszék, de ezek a vádlottak mellett tettek tanuvallomást. Mivel a büntény nem nyert beigazolást, a törvényszék mindkét gyanusitottat a vád és következményei alól felmentette. Az itélet jogerős.

— **Ülő foglalkozással biró egyének** könnyen elkerülik a sok ülés kellemetlen következményeit, ha időnkint egynéhány napon át a **Koprolt**, az ideális, jóizü csokoládé hashajtót szedik.

— **Ismét szálloda lesz a pesti Angol Királynéból.** Budapestről jelentik: 1916-ban a Pénzintézeti Központ Nemes és Bethlen grófok tól, az Angol királyné tulajdonosaitól bérbevette a szállodát. A bérleti szerződés ez évben jár le s a tulajdonosok tudtára adták a Pénzintézeti Központ vezetőségének, hogy a szerződést nem hajlandók meguljtani, mert az épületből ismét szálloda lesz, amennyiben az egyik nagy budapesti szálloda fogja bérbevenni.

— **Délután ötkor zárnak a berlini üzletek.** Berlinből jelentik: A nagyberlini üzlettulajdonosok és nyilvános árusitóhelyek szövetsége, a Lokalanzeiger szerint, egy ülésen elhatározta, hogy a drága világitási és fütési költség miatt az üzleteket október 1-től kezdve délután öt órakor bezárják.

LEGUJABB.

Uj elemi csapás Japánban.

Londonból táviratozzák: Tokiót és Yokohamát kedden éjszaka dühöngő zivatar támadta meg. A mélyebben fekvő részeket elöntötte az ár. Bővebb jelentés az ujabb elemi csapásról nem érkezett.

Munkában a rajnai köztársaságiak.

Berlinből táviratozzák: Kölnből érkezett megbizható jelentések azt mondják, hogy a rajnai szeparatisták azt tervezik, hogy szeptember 30-án Düsseldorfban *kikiáltják a rajnai köztársaságot.* A rajnai függetlenségi párt bizalmiférfi testülete megtette a szükséges ovóintézkedéseket a terv megakadályozására.

— **Véres kardpárbai Budapesten.** Budapestről táviratozzák: Sulyos kimenetelü párbaj folyt le tegnap az egyik vivóteremben. Dr. Klar Zoltán a Szent István-szanatórium főorvosa és Pissemberger magántisztviselő állottak egymással szemben. A párbajra sulyos természetü sértések adtak okot. A párbajt a legsulyosabb feltételek mellett vivták meg: nehéz lovassági kardokkal, szurás megengedve, bandázs nélkül, végkimerülésig. A második összecsapásnál Pissemberger fején hatalmas vágást kapott, amelyet az orvosok 14 öltéssel összevartak. A rendőrség meginditotta az eljárást dr. Klar ellen. — Ujabban jelentik: A párbaj Santolli Italo vivótermében folyt le. Santolli csak azzal a feltétellel engedte át vivótermét, ha a felek elállnak a szurástól és a párbajt bandázzsal és olasz kardokkal vivják. Dr. Borszéky egyetemi tanár, az egyik párbaj-orvos elmondta, hogy a feleket csukló-, nyak- és hónaljbandázzsal látták el. A párbaj az orvos szerint szabályszerűen folyt le. A segédek is nyilatkoznak. Kijelentik, hogy köztük szurásról, bandázsnélküliségről szó sem volt és ezt nem is hozták szóba. A rendőri nyomozás tovább folyik.

Közgazdaság.

A valutaárak.

Aradi valutaárak. (Szeptember 27.) Francia frank 13, svájci frank 38.50, dollár 220, dinár 2.20, szokol 6.20, lira 9.80, angol font 990, magyar korona 0.0070, osztrák korona 0.0030. *Kifizetések:* Budapest belföldi 140, külföldi 80, Bécs 333, Prága 6.50, Zürich 38.75, Milano 9.85, London 990, Páris 13.30, Newyork 217, Belgrád 2.50.

Temesvári valutaárak (Szept. 27.) Newyork 217, dollár 219, London 995, angol font 990, Páris 13.40, francia frank 13.20, Zürich 38.70, svájci frank 39, Milano 9.95, lira 9.35, Belgrád külföldi 2.48, belföldi 2.35, dinár 2.28, Prága 6.50, szokol 6.40, Budapest külföldi 93, belföldi 142, magyar korona 130, Bécs 330, osztrák korona 315.

Bucurestiben ünnep miatt tőzsdeszünet.

Zürichi nyitás. (Szeptember 27.) Berlin 0.00000425, Newyork 560.75, London 2558, Páris 34.90, Milano 25.72.50, Prága 16.80, Budapest 0.03, Belgrád 6.60, *Bucuresti 2.60,* Varsó 0.001750, Bécs 0.0078.62.50.

Zürichi zárlat. (Szeptember 27.) Berlin 0.000004, Amsterdam 220.75, Newyork 561.50, London 2560, Páris 34.35, Milano 25.70, Prága 16.84, Budapest 0.03, Belgrád 6.60, *Bucuresti 2.60,* Varsó 0.0017, Bécs 0.0079, Szófia 5.3750.

Budapesti Devizaközpont jegyzései. (Szeptember 27.) Napoleon 69200, Amsterdam 7615—8055, Berlin 0.0002—3, Belgrád 228—242, *Bucuresti 94—107, leu 95—108,* London 88400—92800, angol font 88900—93300, Milano 890—945, lira 900—955, Newyork 19500—20600, dollár 19800—20900, Páris 1210—1276, francia frank 1225—1291, Prága 583-627, Varsó 0.0650—7.15, Bécs 0.27.50—29.70, Zürich 3440—3660, svájci frank 3460—3680.

Budapesti értékpapirforgalom. (Szeptember 27.) A pénzintézetek és a bizományosok egymásközti forgalmában ma csak kevés számu kötés történt. Az irányzat mind azonáltal tartott. Az arbitrázs papirok az egész vonalon gyöngülitek és ezt a lanyhaságot a piac azzal okolja meg, hogy Bécsből a nemzetközi értékekre sok eladási megbizás érkezett. A többi részvénynél a tegnapi árszinten fordultak elő kötések. A hetipénzt nagy tételekben 4 százalékkal kinálják. Az állitólag előfordult árfolyamokról a következőket jelentik: Magyar Hitel 840.000, Osztrák Hitel 182—184.000, Olasz Bank 68—70 ezer, Hazai Bank 400—420.000, Lloyd Bank 47.000, Általános Takarék 235.000, Ingatlanbank 460 ezer, Hazai Takarék 7,250.000, Földhitelbank 410.000, Magyar-Német 35—37.000, Ält. Kőszén 3,300.000—3,350.000, Salgó 740—750.000, Drasche 900.000, Szentlőrinci 270—280.000, Ujlaki 360.000, Athenaeum 350—360 ezer, Rigler 82—85.000, Pallas 77.000, Levante 1,200.000, Délivasut 150—155.000, Államvasut 530.000, MFTR 540 ezer, Viktória bútor 26.000, Ófa 670.000, Nasici 2,600—2,650.000, Schlick 300.000, Ganz Danubius 45 millió, Ganz Villamos 3,800.000, Fegyver 2,100.000, Vagón 135—140.000, Láng 380.000, Österneld 350.000, jog 150.000, Izzó 630—635 ezer, Georgia 1,940 ezer, Star film 56.000, Magyar Cukor 4,300.000—4,400.000, Mezőhegyesi 420.000, Ujságüzem 20.000, Herendi 14.000, KÉVE 4500, Székely és Gerő 5200—6000, Demecseri 22—26.000, Kopeczky 7—8000, Pharmacia 7—8000, Winternitz 3200—3400.

A temesvári mintavásár.

(Cégek ismertetése.)

"Junó" sérvkötő- és kötszerüzem Arad. Az A) pavilon bejáratánál foglal helyet a cég kiállitása. A mintavásár ezen a sérvkötőiben versenytárs nélkül álló cég kiállitása nagyfoku szakavatottságról és izlésről tesz tanuságot. Gyártmányai: Hasfüzők, sérvkötők, egyenestartók, melyek az orvosi körök megelégedését vivták ki A cég gyárt továbbá nadrágtartókat és harisnyakötőket, melyek ruganyosságuk és tartósságuknál fogva nagyon keresettek. Cégtulajdonos: Varga D. Dani Arad, Str. Moise Nicoare (Petőfi-utca) 8.

Andrényi Kálmán utóda-pezsgőgyár Arad. A mintavásár megnyitása napján valósággal megakadt a forgalom az Andrényi-pezsgőgyár pavillonja előtt. Az a soksok ezernyi látogató, aki európai hirnevéről már mind ismerte az Andrényi pezsgőgyár nagyszerü nevét, személyesen akart meggyőződni, hogy milyen izléssel rendezte kiállitását az a gyár, melynek gyártmányai egytől-egyig a jó izlés jegyében születtek. És nem távozott csalódással senki. A közérdeklődésnek teszünk eleget, amikor megirjuk, hogy a cég 1834 óta áll fenn. Legkedveltebb gyártmányai az Andrényi-Sec, Andrény, Exta, főleg pedig Crement-Rosé. Egyedüli gyár Romániában, mely francia módszer szerint gyártja a pezsgőt. Hogy az Andrényi-pezsgő mennyire fölötte áll minden más hasonló gyártmánynak, annak legbeszédesebb bizonyitéka az, hogy a legmagasabb királyi udvar részére direkt megrendelések alapján szállitja pompás gyártmányait. A cég temesvári képviselője *Schönfeld* Nándor Strada General Foch 42. telefon 22—42.

Weiszberger Sámuel utóda likőrgyár. Arad, Bulevardul Regina Maria (Andrássy-tér) 5. A cég azelőtt Guralionton volt. Ott alakult meg 1857-ben. Gyártmányait különösen töményités által előállitott szilvóriumát nagy mennyiségben szállitotta galiciába. Most pedig nagy és modern rum, likör és cognac-gyárat állitott föl. Produktumai különösen a Triple Sec, Shery Brandy, Benedict, Erdélyben, Bucovinában és a Regátban rendkivül keresettek. Cikkeit meleg lepárlás utján állitja elő. A gyárnak Guravoi határában 132 hold szilvása van. Ezenkivül több pálinkafőző telepe. A cég érdekkörébe tartozik a timisoarai (temesvári) Bánát rum és likörgyár (Bega jobbsor 17a) Cégtulajdonosok: *Weiszberger Mór és Weiszberger Henrik.*

Aradi Vasipar Részvénytársaság vasöntöde és gépgyár Arad. Gyárt mindennemü kereskedelmi, épitkezési, csatornázási, téglagyári, malomberendezési, magánjáró, közlőmü, kályha és gépöntvényt, közlőmüvelet és gyürükenésü csapágyakat. Raktáron tart: kisvasuti, acélöntésü csillekereket, tengelypárokat, sineket, sincsavart, sinszeget, mindenféle nyersolaj és szivógáz motorokat. Elvállal malomhenger rovátkolást, csiszolást és szakmába vágó tárgyak javitását és készitését.

Konfekció Ipari és Kereskedelmi rt. Arad. A nagyszabásu vállalkozás megteremtése *György* Menyhért aradi nagykereskedő nevéhez füződik, ki hamar felismerte, hogy az uj politikai határok között nagyszabásu konfekció gyárat kell létesiteni, ahol Páris és a többi nagy nyugati divatvárosok nyomán a legujabb női felöltő és szőrme kreációkat állitják elő. A vállalkozás nagyszerüen bevált, s ma már egész Erdélyben és regátban ismerik izléses női felöltő és szőrme kreációit. A gyárban neves szabászok dolgoznak, kik a párisi modellházak legujabb tervei szerint dolgoznak. A Konfekciógyár egyszerü felöltőket és ruhákat is készit, melyek szintén igen elterjedtek. A Konfekciógyár készitményei annyira ismeretesek, hogy ma már nemcsak Romániában, hanem külföldre, különösen Jugoszláviába nagymennyiségü ruha és szőrmeárut szállit.

Bogsza Likör Cluj. A *Bognár és Szántó* cég nagyhirü cluji (kolozsvári) likörgyára csaknem egy egész falát tölti be az A) pavillonnak. Erdély egyik legrégibb szesz és likörgyára. Neve a külföldön is ismert márka. A Bogsza nevet a gyártulajdonosok nevének megröviditése utján a mult évben vette fel. A gyár élén álló német vegyészmérnök tiszta gyümölcs és növénynedvekből teljesen essencmentes gyártmányokat produkál a legujabb egészségügyi törvényeknek megfelelően, amelyek hivatva vannak kiszoritani a francia felzés alatt, de Romániában gyártott likőröket. Készséggel ad kóstolót, árát jótékonycélra forditja.

Sport.

Temesvári sport.

(Elsőosztályu bajnoki mérkőzések.)

Unirea—TAC 5:1 (3:1.) Biró: Winkler Kolozsvár. A TAC éri el a vezető goalt, az Unirea lendületbe jön, nemsokára egyenlit, majd a TAC összeroppan és a mérkőzés kabarévá fajul. — Kinizsi-Spárta CFR (6:0 (0:0.) Biró Keller TMTE. A Kinizsi az első félidőben lanyhán játszik, a második félidőben összeszedi magát és hatalmas goalaránnyal győz.

Másodosztályu bajnoki mérkőzések. Kadima—Patria 3:0 (1:0.) Biró: Szedlicsek. Kadima három-három tartalékkal játszott. — Turul—Szabadfalu 2:0 (1:0.) Biró: dr. Grosz. Szabadfalu a második félidő huszonötödik percében indokolatlanul elhagyja a pályát, mire a biró a mérkőzést lefujja. Az ügy a fegyelmi elé kerül. — Szeszgyár—Kolumbia 2:1 (1:0.) Biró: Schuszter Ottó Kinizsi. Erős mérkőzés, amelyet az erősebb Szeszgyár nyer meg.

Cenzurat:
IOAN NICHIN.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések diját szavak szerint számitjuk.

Minden szó hirdetési ára 2 lei.

Vastagabb betüvel 4 lei.

A vastagabb betüvel kivánt szavakat aláhuzással kell jelezni.

Hirdetéseket délután 5 óráig veszünk fel.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni

A legkisebb hirdetés ára 10 szóig 20 lei.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Alkalmazás.

HÁZISZOLGÁT keresek, ki virágok kezeléséhez is ért. Cim Aradi Közlöny kiadójában. 5459

NAGYOBB munkásleányok magas fizetéssel felvétetnek. Ingusz dobozgyár. 5501

ELSŐRENDÜ fehérnemü varrónő elvállal házba és házon kivül mindennemü fehérvarrást. Cim: Benjamin Rezsin Arad, Strada Russu Sirianu (Aulich Lajos-utca) 5. 5504

ELSŐRENDÜ fehérnemü varrónőt állandó munkára keresek. Bul. Regele Ferdinand 43. 5499

MEGBIZHATÓ mindenes főzőnő azonnali belépésre kerestetik. Cim Kelet hirlapiroda Arad. 14026

Lakás.

ELEGÁNSAN butorozott egy, vagy kétszobát fürdőszobával, külön bejárattal, magas dijazásért keresek. Cim Kelet hirlapirodában Arad. 14025

Vétel és eladás.

TELJESEN jókarban levő fehér gyermekágy és iróasztal eladó. Cim Aradi Közlöny kiadójában. 4001

VÁSZON-ERNYŐ üzletbejárat fölé, használt, de jókarban, hozzá való teljes vasfelszereléssel eladó. Cim az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5000

SZILSZKIN és perzsa kabát, kézimunka ágyteritők, függönyök, törülközők, női fehérnemüek, ebédlő divány, ágyak, asztalok, tükör, iróasztal, storok, kézimunkák, férfi és fiu télikabátok, női ruhák, disztárgyak, 2-ős számu gőzmosógép, brilliáns gyürü, stb. eladó Arad Str. Consistorului 12. (Batthyány-utca 23.) I. em. jobbra. 1000

NŐI ÉS FÉRFI fehérnemüt, asztal és ágynemüt, antik butorokat, porcellánokat, szőnyegeket, függönyöket, ezüst tárgyakat, stb. bizományba veszek. Arad, Strada Consistorului 12. (volt Batthyány-utca 23.) I. em. pobb. 1000

VARRÓGÉP eladó Arad, Strada Cogalniceanu (Mikes Kelemen-utca) 54. 5507

EGY szoba butor eladó. Strada Alba Iulia 10, (Zsófia-utca) Kocsis-ház. 5502

NAGY lisztes láda, néhány karika drót eladó. Cim Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5503

MINDENFAJTA üres palackokat legmagasabb árban veszek. Symplon, Arad, Str. Eminescu 30. 5506

GYÖNYÖRÜ füléteritők és csipkék kaphatók csak mai napon. Spitzerné Arad, Str. Desseanu 3. (Révay-utca 2.)

ÜZLETBERENDEZÉS vadonatuj, jutányos árban eladó. Mandl papirüzlet Arad, Bulev. Regele Ferdinand 63—65. 5472

MŰTÁRGYAKAT, porcellánokat, japán és kinai dolgokat, antik butorokat, ezüst tárgyakat, perzsa és szmirnaszőnyegeket, egész gyüjteményeket a legmagasabb árban vásárol a Salon Artistique Arad, Bulev. Regina Maria 20. (Fischer Eliz-palota.) 11895

A NAGY KERESLETRE VALÓ TEKINTETTEL sürgősen keresünk antik butorokat, perzsa szőnyegeket, festményeket, mütárgyakat, régi üveg és porcelán tárgyakat, japán vázákat és ezüst ötvös munkákat. Vidéki meghivásra kiutazunk. Szépmüvészeti Szalon Arad, Ortutay-palota. 13573

VASESZTERGAPAD, két méter csucstávolságu Krause-féle preciziós fogaskerék marógép, 10 és 14 HP. stabil benzinmotorok eladók. Reisinger mechanikai müvek Oradea-Mare (Nagyvárad) Sas-palota. 5464

Ingatlan.

ELADÓ VIZIMALOM. Két darab 21-es Ganz hengerszékkel, daráloval, koptatóval, olajsajtóval ellátott és külön 2 darab 4 hengeres A) és C) tipusu majdnem teljesen uj Ganz 24—24. HP. szivógázmotorral is felszerelt jóforgalmu vizimalom, lakóházzal, kerttel, nádlási, galy vágási és kaszálási haszonvételekkel családi okokból sürgősen eladó. Megtekinthető Nagypélen, Aradmegye. Felvilágositást nyujt dr. Olosz ügyvéd Chisineu (Kisjenő). Szivógáz motorok esetleg külön is eladók. 5505

TEMESMEGYÉBEN nagyjövedelmü malom azonnal átvehető ötszobás lakással eladó. Uranus-iroda Arad, főpostával szemben. 13934

NAGYKERTES négyszoba, fürdőszobás, elfoglalható magánház eladó Arad, Str. Sfi. Georghe 33. (Dezső-utca.) 5477

ARAD közelében Szentleányfalván egy kétszoba, konyha, kamara, istállóból álló sarokház szép nagy gyümölcsös kerttel 45.000 leiért sürgősen eladó. A ház azonnal elfoglalható. Érdeklődni lehet a Központi-szálloda portásánál Arad. 14026

Oktatás.

PERFEKT francia és angol órát adó nőt, vagy férfit keresek. Cim Aradi Közlöny kiadójában. 400

SCHATTELES ÜGYNÖKSÉG
Karansebesi-u. 3. LUGOJ. LUGOS Telefon sz. 16.
Kereskedelmi áru- és termény-képviselet. 5489

Külföldre való exportálásból visszamaradt prima nagy
vörös cserép
kedvező fizetési feltétel mellett kisebb tételben is kapható. :: Bővebbet:
Klein Elemér,
Arad, Bulevardul Regele Ferdinand (Boros Béni-tér) 52—16. Vaniosek ház. 5498

Félmillió Leiel
társulnék. Részletes ajánlatokat „Október" jeligére Aradi Közlöny kiadójába kérek. 5508

Ujságmakulatura
5 kgr.-os csomagokban
kapható a kiadóhivatalban

Női divat-szövetek Lei 82-től. :—: Női kabát kelme Lei 230-tól. :—: Női kalapok Lei 160-tól kapható.
Posch áruház, Arad, Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) 8. szám.

Temesvári Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság

Alapittatott 1906. **Alapittatott 1906.**

Képviselet: Banca Marmorosch, Blank & Co. S. A. Bucureşti.

Részvénytőke és tartalékok: 53,000.000 Lei.

Központ: Belváros, Szent György-tér, Bánáti Házépitő.

Fiókok Temesvárott:

Belvárosi fiók: Piaţa Libertăţii 3a.
Józsefvárosi fiók: Bulv. Berthelot 11.
Gyárvárosi fiók: Strada Dacilor.

Orsován: Temesvári Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság fiókja, Orsova.

Mindennemű bankszerű tranzakció keresztülvezetése a bel- és külföldön.

65

A bank érdekkörébe tartozó pénzintézetek és ipari vállalatok:

Jelzáloghitelbank Részvénytársaság, Temesvár
Földbérleti és Parcellázóbank R.-T. Temesvár
Közgazdasági Bank R.-T. Temesvár
Dettai Takarékpénztár, Detta
Kereskedelmi Bank R.-T. Lugoj
Első Karánsebesi Takarékpénztár, Karánsebes
Perjámos-Haulikfalvai Népbank R.T. Perjámos
Nagykomlósi Népbank R.-T. Nagykomlós
Első Temesvári Szeszégető és Finomitó R.-T. Temesvár
Erdélyi Szeszgyár R.-T. Târgul-Mures
Mezőgazdasági Ipar R.-T. Temesvár
Friedmann Manó és Társai R.-T. Temesvár
Kimmel J. és C. Részvénytársaság, Temesvár
Löwinger Testvérek Ecetszeszgyár R.-T. Temesvár
Temesvári Sörfőzde R.-T. Temesvár
Szent György Sörfőzde R.-T. Lipova
Mendel Sörfőzde és Kereskedelmi R.-T. Turda
„Kanizia" R.-T. Cukorka-, Csokoládé- és Konzervmüvek, Temesvár
Temesvári Bega-Gőzmalom R.-T. Temesvár
Lamoth Sándor Gőzmalom és Gépgyár R.-T. Detta
Temesvári Telekbank és Épitő R.-T. Temesvár
„Herkules" Gőztéglagyár R.-T. Temesvár
Első Dettai Gőztéglagyár R.-T. Detta
Kavaráni Mész- és Asztaltipar R.-T. Kavarán
Egyesült Olaj- és Szappanmüvek R.-T. Temesvár
„Gea-Krayer" Egyesült Nagydrogéria- és Gyógyipari R.-T. Temesvár
Mechanikai Hordógyár és Famegmunkáló R.-T. Temesvár
Renner Testvérek és Társa Bőrgyár R.-T. Cluj
Dobos Sámuel R.-T. Temesvár
„Leda" Vegyi termékek Gyára R.-T. Temesvár
Herz H. Román Szalámigyár, Temesvár
Kissling R. Román Csillár- és Bronzárugyár, Temesvár
„Selfactor" Gyapjufonalgyár, Temesvár
Balkán Kiviteli- és Behozatali R.-T. Temesvár
Resicai Kereskedelmi R.-T. Resica
„Industria" Részvénytársaság, Temesvár
„City" Ipari- és Kereskedelmi R.-T. Temesvár
„Adriatica" Biztositó Társaság, Temesvár

Nyomatott az Aradi Közlöny rotációs gépén. Kiadótulajdonos: Aradi nyomdavállalat